

Grażyna Michalczuk

Uniwersytet w Białymstoku

OGRANICZENIA W ZASTOSOWANIU METOD WYCENY BILANSOWEJ W OCENIE WEWNĘTRZNEGO POTENCJAŁU PRZEDSIĘBIORSTWA

1. Wstęp

Bezspornym atrybutem każdego przedsiębiorstwa jest posiadanie odpowiednich informacji pozwalających na identyfikację i pomiar wewnętrznego potencjału jednostki, który stanowią zarówno aktywa materialne (zasoby finansowe, rzeczowe), jak i aktywa niematerialne (wiedza i umiejętności pracowników, kultura organizacji, zasoby informatyczne, listy klientów, marki handlowe, prawa autorskie).

Ze względu na zróżnicowany charakter poszczególnych aktywów dostarczane na ich temat informacje powinny mieć wymagane cechy jakościowe i być dostosowane do wewnętrznych potrzeb jednostki i jej otoczenia pod względem treści, czasu i stopnia szczegółowości [Sawicki 1966, s. 137]. Źródłem tych informacji jest niewątpliwie rachunkowość, która stanowi uniwersalny, elastyczny, podmiotowy, zdeterminowany metodą bilansową system informacyjny, umożliwiający tworzenie liczbowego obrazu powstawania, podziału i przepływu wartości oraz wynikających stąd rozrachunków między podmiotami gospodarczymi [Burzym 1980, s. 13].

Tak przedstawione rozumienie rachunkowości odpowiada współczesnym potrzebom, gdyż z jednej strony rachunkowość stanowi zorientowany na potrzeby organizacji system pomiaru ekonomicznego, natomiast z drugiej sama w sobie jest narzędziem pomiaru. Rachunkowość pozwala na pomiar ekonomicznych wartości tworzących się w przedsiębiorstwach, przy czym pomiar jest rozumiany jako kwantyfikacja, czyli porównanie pewnej własności obiektu lub zdarzenia z numeryczną skalą [Dobija 1998, s. 17].

Jednym z głównych paradygmatów określających charakter badań w nauce rachunkowości jest wycena, której celem jest odzwierciedlenie rzeczywistości gospodarczej organizacji w odniesieniu do jej wewnętrznego potencjału. W kontekście

tym istotnego znaczenia nabiera wycena bilansowa, podczas której jednostka dokonuje ponownej wyceny aktywów pozyskanych w przeszłości. W procesie owym poszczególnym aktywom nadawana jest wartość (wartość bilansowa aktywów), uznawana za główne źródło informacji na temat ekonomicznych wartości tworzących się w przedsiębiorstwie. Stanowi ona podstawę weryfikacji użyteczności i przydatności gospodarczej aktywów oraz ocenę możliwości osiągnięcia z nich korzyści ekonomicznych.

MSR/MSSF, dostrzegając powyższą problematykę, koncentrują się na zasadach wyceny bilansowej, uznając tę dziedzinę rachunkowości za kluczowy obszar regulacji. Aktualnie międzynarodowe standardy dopuszczają różne rozwiązania w zakresie możliwości pomiaru wartości aktywów, które są wyrazem ewolucji prawa bilansowego w kierunku metody wartości, w której parametrami wyceny stają się: wartość godziwa czy też wartość odzyskiwalna.

Celem artykułu jest przedstawienie możliwości dokonywania wycen w wartości godziwej oraz wartości odzyskiwanej, które są krokiem do zastąpienia najstarszej metody szacowania wartości – metody wartości historycznej, wartościami bieżącymi.

2. Wycena bilansowa aktywów

Pomiar polega na przypisywaniu liczb do przedmiotów oraz do minionych, bieżących lub przyszłych zdarzeń gospodarczych jednostki, na podstawie obserwacji i zgodnie z określonymi zasadami [Szychta 1996, s. 96]. Podstawowym pomiarem w rachunkowości jest przede wszystkim pomiar wartościowy, który dokonywany jest według określonych procedur uwzględniających dwa podstawowe etapy [Czerney 2007, s. 44]:

1. Identyfikację i klasyfikację podstawowych kategorii finansowych stosowanych do pomiaru.
2. Przestrzeganie zasad nadrzędnych i szczegółowych pomiaru.

Istotnym elementem pomiaru, jaki dokonuje się w rachunkowości, jest ujawnianie i wycena potencjału wewnętrznego organizacji (aktywów). Najbardziej obiektywną miarą z punktu widzenia wyceny jest niewątpliwie wartość rynkowa. Odzwierciedla ona wartość ekonomiczną aktywów i stanowi rezultat transakcji rynkowych opartych na relacjach między sprzedającym i kupującym. Rachunkowość opiera się natomiast na systemie wartości księgowej, która ustalana jest przy zastosowaniu metod, technik oraz procedur określających zasady przyporządkowania wielkości wyrażonych w nośniku pieniężnym określonym zasobom.

Z punktu widzenia ogólnych zasad pomiaru istotnym czynnikiem jest moment dokonywania wyceny. Wycena wstępna (początkowa) sprowadza się w zasadzie do wyboru parametru wyceny zasobów jednostki, w zależności od sposobu pozyskania składnika. Przyjęte w niej parametry wyceny są wielkościami obiektywnymi, kształtowanymi przez rynek bądź też będącymi rezultatem umowy pomiędzy dwiema nie-

powiązanymi ze sobą stronami. Natomiast wycena na dzień bilansowy prowadzi do ustalenia wartości aktywów, która jest wynikiem różnego rodzaju zdarzeń [Walińska 2006, s. 272]:

1. Zdarzeń „rzeczywistych” zachodzących z trakcie prowadzonej działalności (np. powiększenia ilości i wartości wewnętrznego potencjału organizacji).

2. Zdarzeń „nierzeczywistych”, które są rezultatem dokonań podejmowanych przez jednostkę na dzień bilansowy, zgodnie z przyjętymi w prawie bilansowym zasadami wyceny (np. urealnienie wartości historycznych ujętych w bilansie).

Aktualnie międzynarodowe standardy dopuszczają stosowanie alternatywnych metod pomiaru wartości bilansowej aktywów [*Międzynarodowe...* 2007], takich jak:

- metoda kosztu historycznego – pomiar wartości aktywów oparty jest na rzeczywistych cenach nabycia (kosztach wytworzenia) z dnia dokonania transakcji. Metodologia wyceny oparta jest na koncepcji nominalizmu pieniężnego i stanowi najstarszą i klasyczną metodę wyceny w rachunkowości;
- metoda wartości odtworzeniowej – oparta jest na wycenie składników aktywów w aktualnych cenach nabycia (kosztach wytworzenia). Oznacza to, że wycena następuje w wartości, jaką należałoby zapłacić, jeśli takie same lub ekwiwalentne aktywa zostałyby nabyte na bieżąco;
- metoda wartości realizacji – oparta jest na wycenie składników aktywów według cen sprzedaży netto, co oznacza, że wartość jest wyrażona w kwocie możliwej do realizacji podczas sprzedaży;
- metoda wartości bieżącej – oparta jest na wycenie aktywów w bieżącej zdyskontowanej wartości przyszłych przepływów pieniężnych netto, jakie oczekuje się, że będą uzyskane ze sprzedaży aktywów. Jej istotą jest uwzględnienie zmiany wartości pieniądza w czasie, czyli dyskonta aktualnej wartości księgowej składników aktywów.

Przedstawione metody opierają się na różnych podstawach i założeniach wyceny, co powoduje, iż wartość tego samego składnika aktywów w tych samych warunkach może być różna, w zależności od przyjętej metodologii wyceny. Wycena aktywów w wartości historycznej opiera się na rzeczywistych cenach nabycia (kosztach wytworzenia) z dnia dokonania transakcji, co oznacza, że w momencie dokonywania wyceny jest miernikiem wartościowym, reprezentującym już przeszłość. Jej istotą jest antycypacja przeszłości, co skutkuje jej znacznym odchyleniem od cen bieżących, a to z kolei ogranicza możliwość rozpoznania pełnego potencjału, jakim dysponują jednostki. Z drugiej strony informacje generowane na podstawie wartości historycznej mają atrybuty kompletności, na straży której stoi zasada memoriałowa, obiektywności i łatwości weryfikacji, a w konsekwencji wiarygodności.

Przyjęcie wyceny w wartości bieżącej umożliwia natomiast rejestrację rzeczywistych transakcji przez zbliżenie wyników pomiaru aktywów do ich wartości rynkowej. Sprzyja to wierniejszemu i bardziej rzetelnemu przedstawieniu sytuacji finansowej jednostek gospodarczych na dzień bilansowy. Daje również lepszą podstawę

do oceny zdolności jednostki do generowania przyszłych przepływów pieniężnych. Z drugiej strony w warunkach zdarzeń nadzwyczajnych (np. niestabilności rynku) wartość bieżąca ustalona na podstawie ceny rynkowej poddawana jest znacznym fluktuacjom, wskazując niezrealizowane zyski lub straty, co może prowadzić do zachwiania wiarygodności wycen w wartości.

Ze względu na powyższe czynniki wybór metody wyceny powinien być zdeterminowany m.in. [Samelak 2004, s. 136]:

- dostarczaniem rzetelnego i jasnego obrazu przedsiębiorstwa pozwalającego różnym interesariuszom na ocenę jego sytuacji finansowej, majątkowej oraz zamierzeń na przyszłość,
- założoną polityką bilansową.

3. Wartość godziwa i wartość odzyskiwalna – narzędzia pomiaru wewnętrznego potencjału przedsiębiorstwa

Prawo bilansowe dopuszcza różne rozwiązania w zakresie możliwości pomiaru wartości zasobów majątkowych, a od kilku lat obserwuje się wyraźną ewolucję prawa bilansowego w kierunku metody wartości i stopniowe odchodzenie od wycen w wartości historycznej. Przyjęte rozwiązania w zakresie wyceny bilansowej aktywów są niewątpliwie wyrazem preferencji wartości najlepiej służącej realizacji procesów ekonomicznych, a zarazem wyrazem dążenia do wyceny w wartości ekonomicznej (wartości przyszłych korzyści).

Szczególne znaczenie ma wprowadzenie wyceny w wartości godziwej, co niewątpliwie pozwoli rachunkowości na dotrzymanie kroku raportowanym przemianom w świecie biznesu i zachowanie prymatu podstawowego systemu informacji finansowej [Micherda 2007, s. 34]. Jednak jest to kategoria wartości, która wzbudza najwięcej kontrowersji. Problem polega na tym, iż definiując wartość godziwą¹, podejmuje się próbę połączenia operacjonalizacji tej definicji (możliwości jej bezpośredniego wykorzystania jako podstawy pomiaru) z jednoczesną koniecznością zachowania zgodności z istotą tej kategorii, która już w samej nazwie sugeruje, że dotyczy cech niemierzalnych bezpośrednio [Surdykowski 2001, s. 267].

Według MSR/MSSF wartość godziwa odzwierciedla kwotę, za jaką na warunkach rynkowych składnik aktywów mógłby zostać wymieniony w drodze transakcji przeprowadzonej pomiędzy zainteresowanymi i dobrze poinformowanymi stronami. [Międzynarodowe... 2007]. Ustalenie wartości godziwej wymaga przyjęcia hipotetycznych warunków rynkowych, w których wartość składnika aktywów odzwierciedla spodziewaną stopę zwrotu dostępną na rynku dla aktywów o podobnym stopniu ryzyka.

¹ Słowo „godziwy” oznacza umiejętność wyważenia różnych cech niemierzalnych w ocenie przedmiotu – odpowiedni, właściwy, rzetelny, uczciwy.

Wartość godziwa stanowi więc oszacowanie „ceny” w transakcji hipotetycznej uwzględniającej aktualną sytuację rynkową. Gdy na dany przedmiot wyceny istnieje aktywny rynek, wartość godziwa równa się wartości rynkowej. Natomiast w przypadku braku takiego rynku wycena następuje na poziomie ceny najbardziej zbliżonej do rynkowej i najlepiej odzwierciedlającej korzyści, jakie wiążą się z danym obiektem wyceny. Może być też ustalana w drodze szacunku przy zastosowaniu metod dochodowych czy też majątkowych.

Reasumując, wartość godziwa, która jest kategorią abstrakcyjną, idealną, gdyż wynika przede wszystkim z oszacowania transakcji hipotetycznych, stanowi wspólny mianownik dla różnego rodzaju cen płynących z rynku, zarówno obiektywnie na nim notowanych, jak i przypuszczalnych. Jej główną zaletą jest korelacja z potrzebami odbiorców sprawozdań finansowych, wyrażająca się ścisłym powiązaniem wartości wycenianego majątku z aktualnymi warunkami rynkowymi.

Wprowadzenie możliwości dokonywania wyceny w wartości godziwej jest ukierunkowaniem prawa bilansowego na przyjmowanie coraz szerszego zakresu wycen w wartości, najlepiej służących realizacji procesów ekonomicznych. Jednak wycena bilansowa ma na celu nie tylko urealnienie wartości aktywów, ale również wybór parametru wyceny, wyznaczający poziom ewentualnej korekty ich wartości wstępnej. Konieczność taka występuje w sytuacji, gdy pojawiają się przesłanki wskazujące na utratę potencjału do generowania korzyści ekonomicznych przez będące w dyspozycji przedsiębiorstwa aktywa.

W jednostkach gospodarczych sygnały świadczące o tym, że kontrolowane przez nie zasoby tracą przydatność gospodarczą bądź też następuje obniżenie ich zdolności do generowania korzyści ekonomicznych, mogą wypływać z różnych źródeł [*Międzynarodowe...* 2007, s. 1061-1062]. Dlatego też istotne znaczenie ma opracowanie odpowiedniego systemu monitoringu i raportowania informacji wpływających zarówno z otoczenia, jak i z wnętrza firmy.

W odniesieniu do aktywów operacyjnych, dla których zaobserwowano pojawienie się przesłanek wskazujących na utratę potencjału do generowania korzyści ekonomicznych, standardy (MSR-36 „Utrata wartości aktywów”) przewidują dokonanie odpisów z tytułu utraty wartości składnika aktywów. Determinuje to konieczność oszacowania wartości odzyskiwalnej, która stanowi podstawę nowej wyceny bilansowej. Wartość odzyskiwalna odzwierciedla korzyści ekonomiczne, możliwe do uzyskania dzięki pracy składnika aktywów w przedsiębiorstwie lub też dzięki jego upływnieniu. Przy ponownym szacowaniu potencjalnych korzyści ekonomicznych wartość odzyskiwalna ustalana jest jako wartość odpowiadająca wyższej z dwóch [*Międzynarodowe...* 2007, s. 1059]:

- wartości użytkowej, która jest szacunkową wartością odzwierciedlającą przyszłe przepływy środków pieniężnych pochodzących z dalszego użytkowania składnika aktywów,
- cenie sprzedaży netto, którą odzwierciedla wartość rynkowa skorygowana o ewentualne koszty zbycia (dla składnika aktywów znajdującego się w obro-

cie na aktywnym rynku), lub cenie, po jakiej ostatnio dokonano transakcji, pod warunkiem że do dnia szacunku nie nastąpiły znaczne zmiany uwarunkowań gospodarczych.

Przyjęcie za podstawę wartości odzyskiwalnej wartości użytkowej wiąże się z koniecznością oszacowania przyszłych wpływów i wydatków pieniężnych pochodzących z dalszego użytkowania składnika aktywów bądź też z tytułu jego ostatecznego zbycia. Wymaga to zastosowania odpowiedniej stopy dyskontowej niezbędnej do ustalenia przyszłych przepływów środków pieniężnych [*Międzynarodowe...* 2007, s. 1068].

Kluczowym elementem procedury ustalania wartości użytkowej wycenianego składnika aktywów jest prognozowanie przepływów środków pieniężnych. Szacunek przyszłych przepływów pieniężnych powinien być oparty na określonych założeniach, wynikających z dokonanych wcześniej ocen zarządzających, dotyczących całokształtu warunków gospodarczych, jakie wystąpią w trakcie dalszego użytkowania składnika aktywów. Prognozy te dokonywane są na podstawie opracowanych jak najbardziej aktualnych planów finansowych, co pozwala na zapewnienie odpowiedniej szczegółowości, precyzji i wiarygodności.

4. Ograniczenia w stosowaniu wycen w wartości godziwej i wartości odzyskiwalnej

Rozwiązania zawarte w MSR preferują wartość najlepiej służącą realizacji procesów ekonomicznych, co potwierdza przyjęcie odstępstwa od wyceny w wartości historycznej na rzecz wartości wyższej. Standardy dają możliwości wycen w wartości godziwej i wartości odzyskiwalnej, których zastosowanie pozwala na zmniejszenie rozdźwięku między wartością rynkową a księgową przedsiębiorstwa. Nie oznacza to jednak w praktyce, iż wycena w wartości godziwej może być dokonywana bez ograniczeń. Jej stosowanie jest uwarunkowane wieloma czynnikami i okolicznościami, co odzwierciedlają uregulowania prawne.

Wycena w wartości godziwej obarczona jest znaczną dozą subiektywizmu. Atrybut obiektywizmu i wiarygodności mają przede wszystkim wyceny dokonywane na podstawie informacji wypływających z aktywnych rynków. Sytuacja szczególnie się komplikuje, gdy element aktywów jest unikatowy, niespotykany w powszechnym obrocie i nie ma możliwości odniesienia go do wartości identycznych składników majątku innego przedsiębiorstwa. W przypadku braku takich informacji wycena dokonywana jest przy wykorzystaniu nierynkowych metod szacowania wartości godziwej. Wybór metody zdeterminowany jest charakterem aktywów, z tym że standardy określają preferencje przy ich wyborze².

² Ograniczenia w szacowaniu wartości godziwej wymusiły konieczność uszeregowania w standardach wyceny według kryterium wiarygodności: cena rynkowa notowana na aktywnym rynku, cena rynkowa z ostatnio przeprowadzonej transakcji, ceny z transakcji rynkowych dotyczących podobnych

Międzynarodowe standardy ukierunkowują się więc na wycenę zasobów jednostki w wartości, która w sposób jak najbardziej optymalny pozwala na realizację procesów ekonomicznych. Należy jednak pamiętać, iż wycena w wartości godziwej pociąga za sobą skutki finansowe, które mogą znaleźć swoje odzwierciedlenie w poziomie wyniku finansowego³.

Ograniczenia w dokonywaniu wyceny bilansowej aktywów w wartości godziwej mogą też wynikać z zewnętrznych uwarunkowań funkcjonowania przedsiębiorstw. Dotyczy to przede wszystkim wycen w wartości godziwej (rynkowej) instrumentów finansowych, które w warunkach zdarzeń nadzwyczajnych (np. kryzysu finansowego) poddawane są znacznym fluktuacjom, wskazując niezrealizowane zyski lub straty. Okazuje się, że ograniczona płynność rynków finansowych oraz duża zmienność cen rynkowych, nie dają pełnych podstaw dla wiarygodnych szacunków wartości instrumentów finansowych odzwierciedlonych w wartości godziwej (rynkowej).

Również w praktyce występują liczne ograniczenia dotyczące możliwości wyceny w wartości odzyskiwalnej. Dotyczy to przede wszystkim trudności w oszacowaniu wartości użytkowej. Wynika to zarówno z samej procedury, jak i z trudności w zastosowaniu odpowiedniej stopy dyskontowej, która jest niezbędna do ustalenia bieżącej wartości przyszłych strumieni pieniężnych. Międzynarodowe standardy (MSR 36 – „Utrata wartości aktywów”) nie precyzują dokładnie tego zagadnienia, jedynie podkreślają, że stopa dyskontowa powinna [Międzynarodowe... 2007, s. 1074]: być stopą przed opodatkowaniem, odzwierciedlać bieżącą ocenę rynkowej wartości pieniądza w czasie, uwzględniać ryzyko wiążące się z danym składnikiem aktywów, ale tylko to, które nie zostało już wkalkulowane w szacunek przyszłych przepływów pieniężnych.

Nie są to jedyne problemy, jakie w praktyce stwarza szacowanie wartości użytkowej. Zagadnienie to staje się jeszcze bardziej skomplikowane, jeżeli w danej jednostce występują składniki aktywów, które nie wypracowują wpływów środków pieniężnych, niezależnie od innych aktywów. Wówczas szacowanie wartości użytkowej dokonywane jest nie w odniesieniu do pojedynczego składnika aktywów, ale w ramach tzw. ośrodka wypracowującego środki pieniężne. Wyróżniają go następujące cechy: wieloelementowość i często różnorodność struktury składników majątku

pozycji, cenowe wyznaczniki branżowe oparte na notowaniach rynkowych, metody dochodowe, metody kosztowe. W pierwszej kolejności preferowane są więc metody, które charakteryzują się najmniej stopniem subiektywizmu wpływającym na wynik wyceny, a więc oparte na cenach rynkowych (dotyczy to czterech pierwszych metod). Ostatnie dwie metody (dochodowa i kosztowa), ze względu na bardzo duży subiektywizm, mogą być natomiast stosowane w przypadku braku wiarygodnych i aktualnych odniesień rynkowych.

³ Jeżeli wartość rynkowa (godziwa) < wartości historycznej, to różnica między nimi zmniejsza wynik finansowy. Natomiast gdy wartość rynkowa (godziwa) > wartości historycznej, to standardy przewidują dwa rozwiązania w zależności od rodzaju aktywów. Pierwsze rozwiązanie zakłada kapitałowe ujęcie skutków wyceny i nie wpływa na wynik finansowy okresu dokonywania wyceny. Drugie rozwiązanie prowadzi do uznania w wyniku finansowym niezrealizowanych korzyści [Walińska 2006, s. 87].

tworzącego taki ośrodek; zdolność do generowania korzyści w sposób względnie niezależny od innych pojedynczych zasobów przedsiębiorstwa lub od innych analogicznych ośrodków; potwierdzenie, że na produkty uzyskiwane w wyniku pracy takiego ośrodka istnieje aktywny rynek; zewnętrzne lub wewnętrzne przeznaczenie jego produktów [Karmańska 2004, s. 42].

Ośrodkami wypracowującymi korzyści ekonomiczne mogą być zespoły aktywów świadczące usługi lub wytwarzające określone produkty konsumowane przez inne komórki w danej jednostce. Jednak zdefiniowanie takiego ośrodka wymaga wprowadzenia do praktyki zarządzania koncepcji rachunkowości ośrodków odpowiedzialności⁴.

5. Podsumowanie

Rosnące wymogi informacyjne stawiane rachunkowości powodują, iż coraz większego znaczenia nabiera problematyka pomiaru wewnętrznego potencjału jednostki. Pomiar umożliwia nie tylko zidentyfikowanie stopnia rozwoju poszczególnych elementów aktywów, ale też określenie obecnej ich wartości. Szczególnego znaczenia nabiera więc rzetelne i wiarygodne ustalenie wartości bilansowej zasobów jednostki, która odzwierciedla wartość dostępną dla wszystkich interesariuszy, zarówno tych wewnętrznych, jak i zewnętrznych.

Przez wiele lat przepisy rachunkowości bardzo konserwatywnie podchodziły do wyceny bilansowej aktywów i opierały ją na metodzie kosztu historycznego. Obecnie obserwuje się wyraźną ewolucję prawa bilansowego w kierunku metody wartości i stopniowe odchodzenie od wycen w wartości historycznej. Wprowadzenie do systemu rachunkowości tych nowych rozwiązań z pewnością pozwoli nie tylko na urealnienie wartości aktywów, ale również na wybór parametru wyceny, który wyznaczy poziom ewentualnej korekty ich wartości wstępnej (utrata potencjału do generowania korzyści ekonomicznych).

W artykule skoncentrowano się na pokazaniu płaszczyzn wyceny bilansowej opartych na wartości godziwej i szacowaniu wartości odzyskiwalnej. Możliwość zastosowania wartości godziwej do wycen sprzyja wierniejszemu przedstawieniu sytuacji finansowej jednostek gospodarczych na dzień bilansowy w porównaniu z wycenami dokonywanymi na podstawie kosztu historycznego. Natomiast wycena bilansowa na poziomie wartości odzyskiwalnej umożliwia weryfikację użyteczności lub utraty przydatności gospodarczej aktywów, a także ich potencjału do osiągnięcia korzyści ekonomicznych.

Jednak w praktyce stosowanie wycen w wartości odbiegającej od kosztu historycznego obarczone jest licznymi ograniczeniami:

⁴ Opiera się ona na decentralizacji zarządzania, polegającej na przekazywaniu uprawnień oraz odpowiedzialności decyzyjnej niższym szczeblom zarządzania.

- wycena bilansowa w wartości godziwej lub odzyskiwanej może być zastosowana tylko w odniesieniu do określonej grupy aktywów;
- opierają się one w dużym stopniu na szacunku, co charakteryzuje się subiektywizmem i podatnością na błędy i zniekształcenia;
- wycena w aktualnej wartości (godziwej, odzyskiwanej) pociąga za sobą skutki finansowe, które wpływają na poziom wyniku finansowego;
- wycena w wartości godziwej (rynkowej) poddawana jest znacznym fluktuacjom, wskazując niezrealizowane zyski lub straty (ma to miejsce w warunkach niestabilności rynku w odniesieniu do instrumentów finansowych).

Ograniczenia te wskazują, że metody owe wymagają jeszcze dopracowania. Szczególnie problem ten dotyczy wartości godziwej i dokonywania za jej pomocą wyceny instrumentów finansowych.

Mimo tych obostrzeń wprowadzenie do praktyki rachunkowości możliwości dokonywania wycen wartości bilansowej aktywów zarówno w wartości godziwej, jak i w wartości odzyskiwanej, pozwoli na pełniejsze rozpoznanie wewnętrznego potencjału jednostki. Dotyczy to przede wszystkim aktywów niematerialnych, które tylko w niewielkim zakresie są obecnie rozpoznawane przez rachunkowość, a uznawane są za główny kreator wartości przedsiębiorstw.

Literatura

- Burzym E., *Rachunkowość przedsiębiorstw i instytucji*, PWE, Warszawa 1980.
- Chodoń M., Gawart B., *Problemy wyceny w rachunkowości*, [w:] *Rachunkowość wobec procesów globalizacji*, red. J. Gierusz, M. Jerzemowska, T. Martyniuk, Uniwersytet Gdański, Gdańsk 2002.
- Dobjija M., *Metoda empirycznych miar prawdopodobieństwa w rachunkowości*, AE, Kraków 1998.
- Czerny J., *Rola i znaczenie wyceny w zarządzaniu przedsiębiorstwem znajdującym się w sytuacji kryzysowej*, [w:] *Rachunkowość w zarządzaniu jednostkami gospodarczymi*, red. T. Kizuikiewicz, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego nr 464, Szczecin 2007.
- Helin A., *Sprawozdanie finansowe według MSSF. Zasady sporządzania i prezentacji*, C.H. Beck, Warszawa 2006.
- Karmańska A., *Szacowanie korzyści ekonomicznych w związku z wyceną bilansową aktywów*, „Problemy Rachunkowości” 2004 nr 1.
- Mazur A., *Wartość godziwa w przewidywaniu kryzysu jednostki gospodarczej*, „Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości” 2006 nr 33/89.
- Micherda B., *Wiarygodność istotną cechą jakościową sprawozdania finansowego*, „Forum Rachunkowości” 2007 nr 1.
- Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej 2007*, Tom I i II, SKwP, IASB, Warszawa, Londyn 2007.
- Samelak J., *Determinanty sprawozdawczości finansowej przedsiębiorstw oraz kierunki jej dalszego rozwoju*, AE, Poznań 2004.
- Sawicki K., *Informacyjno-sprawozdawcza funkcja rachunkowości jednostek gospodarczych*, Zeszyty Teoretyczne Rady Naukowej, t. XXXV, Warszawa 1966.
- Surdykowski S., *Wycena w środowisku nowej ekonomii – wartość księgowa kontra wartość rynkowa*, Prace Naukowe Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu nr 911, AE, Wrocław 2001.

Sychta A., *Teoria rachunkowości Richarda Mattessicha w świetle podstawowych kierunków rozwoju nauki rachunkowości – studium metodologiczne*, Fundacja Rozwoju Rachunkowości w Polsce, Warszawa 1966.

Walińska E. (red.), *Rachunkowość. Rachunkowość i sprawozdawczość finansowa 2006*, Tom I, Dom Wydawniczy ABC, Warszawa 2006.

LIMITATIONS IN APPLICATION OF BALANCE ASSESSMENT METHODS IN THE RATING OF INTERNAL POTENTIAL OF AN ENTERPRISE

Summary

Increasing information standards which the accounting is facing result in the rising importance of the subject of rating of internal potential of a unit. The assessment not only enables the identification of the level of specific elements of assets development but also their current evaluation. Therefore, a reliable and dependable appraisal of the balance value of the unit's resources becomes particularly significant.

The balance value is set in the accounting system by application of proper methods and principles. However, to become a sufficient tool for the recognition of an internal potential of an enterprise, without a doubt it has to come out of the assessment method frames in the historical value which reflects the understanding of the economic reality in a retrospective way. Such a solution could present a wider application in the practice of accounting assessments in a fair value and a regained value.